

Carol van Nijnatten

Paul Baeten & Edith Geurts, *In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, 2002. ISBN 90 5050 936 3, 104 blz., 11,75 Euro.

Je hoeft geweld niet aan den lijve te ervaren om in de problemen te geraken. Het getuige zijn van nare gebeurtenissen kan tot psychische problemen leiden. Het aanschouwen van een ernstig verkeersongeluk, het meemaken van agressie op straat en zelfs het hulpverleners aan slachtoffers van zulke ingrijpende gebeurtenissen kunnen alle langdurige psychische gevolgen hebben. Het hoeft weinig betoog dat kinderen die gewelddadige acties van hun ouders meemaken daar ook veel last van ondervinden. De kinderen hoeven er niet eens lijfelijk bij te zijn om zich grote zorgen te maken over het welzijn van hun ouders.

Over deze kinderen gaat het boekje *In de schaduw van het geweld. Kinderen die getuige zijn van geweld tussen hun ouders*. Het is door medewerkers van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn geschreven ten behoeve van werkers in het onderwijs en de jeugd(gezondheids)zorg. Het is een aardig boekje dat een goed overzicht geeft van enkele mogelijke oorzaken van huiselijk geweld tussen ouders en de gevolgen daarvan voor kinderen. Verschillende reactiepatronen van kinderen worden beschreven en gespecificeerd voor jonge kinderen, schoolgaande kinderen en adolescenten. In een schema worden enkele veel voorkomende signalen beschreven die specifiek zijn voor deze drie groepen. Vervolgens wordt beschreven hoe in zes stappen moet worden omgegaan met de situatie van een kind dat getuige is geweest van huiselijk geweld. Deze stappen zijn afgeleid van het stappenplan van Wolzak voor het beleid bij vermoedens van kindermishandeling. Het gaat om het verzamelen van informatie die het vermoeden kunnen onderbouwen en deze waarnemingen voorleggen aan het kind of de ouders; intercollegiaal overleg over de vermoedens; nader onderzoek waarin weer met kind en ouders kan worden gepraat en eventuele expertise wordt gevraagd bij arts, leerlingbegeleider en dergelijke. Dan worden hulpverleningsmogelijkheden geïnventariseerd (eventueel na melding bij een van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling). Evaluatie en nazorg zijn de laatste stappen.

In de schaduw van geweld is een handzaam boekje dat goed bruikbaar zal zijn voor mensen die in de praktijk vaak te maken hebben met kinderen. De auteurs vallen nergens in abstracties en blijven dicht bij de praktijk. De lezer moet dan ook geen studie verwachten naar de gevolgen van huiselijk geweld op kinderen; daarvoor is dit boekje niet bedoeld. Desalniettemin worden wellicht enkele belangwekkende bevindingen uit ander onderzoek besproken. Zo is er een grote overlap tussen vrouwenmishandeling en kindermishandeling. Dit wil zeggen dat daders vrouwen en kinderen mishandelen. Bovendien mishandelen vrouwen hun kinderen veel vaker in de periode waarin zij zelf slachtoffer zijn van mishandeling. Daarnaast beschrijven de auteurs drie veel voorkomende biografieën van mishandelende mannen: vernedering door de vader, ervaringen met geweld in het gezin van afkomst en het emotioneel niet beschikbaar zijn van de moeder. De redenering bij die laatste groep is als volgt: als kinderen niet zeker zijn of hun moeder er voor hen is, zullen zij keer op keer op zoek gaan naar die moeder; het gebrek aan veiligheid vertaalt zich in de angst alleen te worden gelaten. Als, in een latere relatie, de vrouw signalen geeft de man te willen verlaten of de man anderszins begrijpt dat zij de relatie wil stoppen, leidt dat bij hem tot paniek en agressie. Deze gang van zaken is zelfs een belangrijke aanleiding tot geweld met een fatale afloop, zo blijkt uit een recent onderzoek in 25 gevallen van partner-

Boekbesprekingen

doding (Nijnatten, C. van & Huizen, R. van (in press). Children of uxoricide: the construction of parenthood pathology in cases of family trauma. *Journal of Social Work Practice*.)

Een gemis in de beschrijving is dat geen onderscheid gemaakt wordt tussen eenmalige en chronische traumatisering, terwijl dat voor de hulpverlening een belangrijk verschil is. Vooral als kinderen langdurig blootstaan aan direct en indirect geweld en bovendien slachtoffer zijn van andere vormen van ouderlijk falen, is psychotherapeutische hulp aangewezen. Dit hoeft bij eenmalige gebeurtenissen (enkelvoudige traumatisering) meestal niet.

Een beperking van het boekje is dat het zich alleen richt op het officiële hulpverleningscircuit en niet op de informele mogelijkheden van hulp in gezins- of familieverband. Het zijn toch de ouders, broers en zussen en opa en oma die het eerst signalen zouden kunnen opvangen en met het kind zouden kunnen praten. Aanbevelingen in die richting zouden functioneel zijn en indirect voor hulpverleners nuttig kunnen zijn. Of dit boek 'zwaar' genoeg is voor de gemiddelde lezer van Pedagogiek, waag ik betwijfelen.